כשם שהמים פרק חמישי סוטה כט.

שכן עשה בה ספק זונה כזונה. מימה אמאי לא אמר כיון דטמאה הכמות מספק מהיכא מיתי דמותרת בתרומה ולכהונה ויש לומר אי לאו קרא איכא למימר דלא עמאה אלא לענין בעלה דאיכא ספק חייבי מיתות בית דין על ידו אבל לענין תרומה וכהונה הוה אמינא אוקי אימתא אחזקה אבל בירושלמי דפרק קמא מתון קושיא זו דרים חד מהני מלתא קראי ליכם והכי איתא התם תני ר' מאיר אומר שלש טומאות אמורות בפרשה אחד לנעל ואחד לבועל ואחד לתרומה מלינו אשה שהיא אסורה לביתה ומותרת לאכול בתרומה למה לא אילו בת כהן שנישאת לישראל ונאנסה שמא איסה מותרת לביתה ואסורה לאכול בתרומה לא מצינו אשה שהיא אסורה לביתה ומותרת לאכול בתרומה אמר ר' אבין הכין איתאמרת אחת לנעל ואחת לנעול ואחת ליכם אמר ר' יוסי מתניתא אמרה כן ואם מת מולת ולא מתיימת: **חד** לתרומה וחד לבהונה. אין להקשות וכי ספק חמור מן ודאי דאילו ודאי זינתה מותרת בתרומה ולכהונה דהא בפ' אלמנה ביבמות (דף פח.) מרבינן מונת כהן כי תהיה לאיש זר כיון שנבעלה לפסול לה אזר אלמה פסלה ומרבינן גר עמוני ומואבי וכו' וקא פריך התם אימא מייבי כריתות נמי פיבוים אינהו נמי הוו בכללא נבעלה לפסול לה ומאי שנא דלא מני להו לעיל ומשני כי תהיה כתיב דוקא בני הויה לאפוקי מייבי כריתות דלאו בני הויה מינהו אלמא דמייבי כריתות לא מפסלי בביאתן ואם איש אינו נמי מייבי כריתות ואם כן מספקא אמאי מיפסלי ורש"י שיבש שם אותה הגירסא חה לשון אימר נבעלה לפסול לה מייבי כריתות אבל בכל הפרים כתיב הצד השוה שבהן שמותרין בחולין ופוסלין בתרומה. פ"ה דה"נ אבל בכל הפרים כתיב הצד השוה שבהן שמותרין בחולין ופוסלין בתרומה ולהאי לישנא אין אדם יכול לפ' איזהו כלי חרס שמותר בחולין ופוסל בתרומה. ובדוחק גדול י"ל כלי חרס המרקף צמיד פתיל שמציל על החולין שבתוכו ואינו מציל בתרומה. והרבה נענועין והשובות ובטול שיטת התלמוד יש בדבר. חדא דלא אשכחן דכלי חרס המרקף צמיד פתיל דאינו מציל בתרומה דבמסכת תענית אמרי' אין חטאת ניצלת בצמיד פתיל אבל תרומה לא תני בה. ועוד אפי' אמרי' דאינו מציל אין זה פסול בתרומה דהא לא פסיל מידי אלא דאינו מגין ומאליה היא נטמאת מאהל המת ומאי קאמר ופוסלין בתרומה. ועוד כל הצד השוה שבתלמוד שבא ללמוד חומר צריך שיהא הצד השוה חמור וזה הוי כל דקאמר הצד השוה שהן שמותרין בחולין ואין שיטה זו בכל התלמוד לכ"נ דגרס' הצד השוה שבהן שטמאין. וללשון שפי' דגרס שמטמאין אל תשיבנו מהא דאמרי' כלי חרס יוכיח שאין זה הוכחה דכלי חרס אינו טהור בחולין והיה לו להביא הוכחה מדבר הדומה לטבול יום שאע"פ שטהור בחולין פסול בתרומה שאין זו תשובה דאין צריך הוכחה אלא לסתור תשובתו שתולה טעם החמור דפסול תרומה מפני שהוא אב הטומאה וקא מהדר ליה כלי חרס יוכיח שאין בו חומר זה ופוסל וכן שיטת רוב הדינין כי ההיא דפ' כל הבשר דאמר מנין לבשר בחלב שאסור בהנאה אמרת קיא ומה עולה שלא נעבדה בה עבודה אסור בהנאה בשר בחלב שנעבדה בה עבודה בבישול אינו דין שאסור מה לעולה שכן לא היתה לה שעת הכושר חמץ בפסח יוכיחו מה לחמץ בפסח שכן כרת כלאי הכרם יוכיחו והא כלאי הכרם דנעבדה בהן עבירה בזריעה וחמץ בפסח נמי עבר בבל יראה ולא דמי לעולה בקולא דידה וקא הויא הוכחה ע"כ ל"ה. ורבינו משולם ה) רוצה לישב גרס' הספרים מה להצד השוה שבהן שמותרין בחולין אפי' קודם הערב השמש ופוסלין בתרומה עד הערב השמש ומיירי שנשברו ולא נשברו לגמרי לפירורין דקין שאינן ראויין לשום כלי בעולם דחשובין כעפר ואין צריכין הערב שמש אלא שנשברו דעדיין ראויין הם לכלי אחר כדי שיעורו כגון בגד שנקרע רובו ושייר בו כדי מעפורת או כלי חרס שניקב כדי מוציא משקה שהטור מלטמא ו) ומ"מ צריך הערב שמש לתרומה ומייעתא לזה מברייתא [דתר"כ] דתניא ואותו תשבורו יכול ישבורו ודין ת"ל וכל כלי חרס. וה"מ נאמר בפ' של מעלה הערב שמש ומסיק ליה וכל כלי חרס וא"ו מוסיף על ענין ראשון ז) (וה"ק) וכל כלי חרס אשר יגע בו הזב ישבר יכול ישברנו ודין בכך ת"ל וכל כלי חרס ולמעלה כתיב הערב השמש לימד על כלי חרס שטעון הערב השמש והיא שנשבר כמו שפירשנו ומותבי' אשמעתין מההיא דאמר במסכת שבת בחורת כלי מתכות לטומאתן רבא אמר גזירה שמא יאמרו שנבעל בטבילה בת יומא עולה. אלמא כשנטמאו ונשברו מיד טהרו בלא הערב השמש אי לאו גזירה והכא אמרי' דטעון הערב שמש. וי"ל דהתם יש סברא לומר דכשנשברו וחזר וריתכן דוראי טהורין [מיד] לפי שעשיין כלים חדשים ופנים חדשות באו לכאן כדאמר בסנדל שנפסקה אחת מאזניו ח). וה"נ הוי כבלי שנוצר עתה מחדש ולכך יש לנו לומר דטהורין אי לאו טעמא דשמא יאמרו אבל ודאי אם נשברה ולא חזר וריתכן [הרי הם עדיין בתורת בריתן] דצריך הערב השמש ואי קשיא לך מההיא דחולין טלית שבולת יום שהתחיל לקורעה כיון שנקרעה רובה טהורה דכיון דלא חס עלה ואטבלה אלמא לקריעה

מסורת הש"ס

ל) [ספרים יח: וס"ק], ב) ולא למעוטי כסונה סמין ספוג זה כו'. רש"ל, ג) [ועי"ש ברש"י שהתרץ עוד כזה].

תורה אור השלם

1. וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טֻמְאַת לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף וְהַבָּשָׂר כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר: ויקרא ז: יט

הגהות הב"ח

(ל) רש"י ד"ה אמר לך וכו' מתיים דבעל אמי: (ב) ר"ה ומאמר וכו' לר' יוחנן פריך דקאמר: (ג) ר"ה שמוסר נחולין וכו' ואלה אוכל בחולין ונמשכר:

תוספות שאנץ

תרומה נמי לא תיבעי לך שהרי עשה בה ספק זונה כזונה. משמע מהכ' דזונה אסורה בתרומה וה"נ משמע ביבמות פ' ד' אחין גבי שני אחין שקידשו ב' נשים ובשעת כניסה לחופה החליפו נשותיהן זה לזה ויקאמר בגמ' אם היו כהנות נשואות לישראל נפסלות בתרומ' דבי נשא אלמא משמע דזונה אסורה לאכול בתרומה וכן משמע בפ' החולץ נבי הכל מודים הבא על חייבי כריתות שבנה פגום ויקאמר בסמוך וכי תימא איבא למפרך מה לאלמנה שכן היא עצמה מתחללת ה"נ (לימא) [כלומר] נבי בא על חייבי כריתות דמתחללת דכיון דנבעלה עשאה זונה משמע דהויא דומיא דאלמנה שמתחללת ואסורה לכהונה ה"נ זונה אסורה בתרומה וה"נ משמע בפ' האשה רבה דאמר התם לויה שנשבית או שנבעלה בעילת זנות נותנין לה מעשר ואוכלת משמע הא לתרומה לא. וא"ת ומהיכא נפקא לן דזונה אסורה בתרומה דלא אשכחן בתרומ' [בקרא] אלא איסור בהנה. וי"ל דנפקא לן מדכתיב ובת כהן כי תהיה לאיש זר דדרשי' פ' אלמנה לכהן גדול כיון שנבעלה לפסול בה פסולה מן התרומה כיון שנבעלה לזר אצלה ואין לך פסול גדול מזה בשהיא אשת איש ונבעלה לאחר (ל"ה. אלא) ולר"ע דס"ל דאין קידר תופסין בחייבי לאוין בשום פסול לא משמע ליה כי תהיה לשון הויה אלא כי תבעל. [ל"ה] (ג' קראי כתיבי): מה בעל ובועל מחיים. פ"ה דמחיים דבעל קא מתסר להו כגון שאם יגרשנה אסורה לבועל. הלכך מקרא ג' [נמי] למידי דמתסר ביה מחיים דבעל אתי והיינו תרומה למעוטי כהונ' שאין פסוק זה בא לאסרה אלא לאחר מיתה דמחיים הוה ליה

אסירא וקיימא דאי מגרשה הויא גרושה ואסורה לכהונה. ל"ה: ודאי טמא הוא דלא יאכל הא ספק טמא ספק טהור יאכל. וליכא למימר ודאי טמא הוא דאיכא לאו הא ספק טמא ליכא לאו כי אם עשה דהא יש לו לומר דכיון דמפקי' ליה מאיסורא אוקימנא אהיתירא: ה"א עד דאיכא דעת נוגע ומגיע. כמיטמא ומטמא כסותה דיש בה דעת ויש נמי דעת בבועל המטמא קס"ל דרב גידל: ומאחר דאין לו. מקרא מן התורה למה הוא טמא בתרומה לרבי יוחנן דאמר עתיד דור אחר לטהרו אבל הוא היה מטמא. ל"ה: ומה שבול יום שמותר בחולין. כדאמר בהערל ג' קראי כתיבי טבל ועלה ה) לחולין דכתיב כל אשר בתוכו יטמא חולין ותרומה וקדשים [במשמע] דין הוא שיעשה ג' בתרומה ודיו ליכא למימר דאין ג' פוסל בו דא"כ מפרי' ק"ו והיכא דמפרי' ק"ו ל"א דיו. כל"ה. וא"ת הינה לרבנן אבל לר' טרפון דאית ליה דיו אפי' מפרי' ק"ו מאי איכא למימר. וי"ל דר' טרפון סבירא ליה כר' עקיבא דאמר ג' לחולין מן התורה וה"ה לתרומה וריבוי לקדש מדכתיב והבשר אשר יגע בכל טמא. ע"ל היכא א"ר טרפון דאמרי' ק"ו היכא דאשמעי' הק"ו תידוש אבל האי ק"ו דלא [אתי] אלא לגלויי מדרש הפסוק דאשמעי' מה שידעי' מקרא לא אמרי' דיו. תיתי מטבול יום דשרץ. אדם שנגע [בשרץ] ראשון לטומאה הוא ולא אב [הטומאה] וכי טבל הותר לחולין ואסור לתרומה ואפי' לנגיעה דכתיב נמי יוכא ובתר והאי לנגיעה הוא להשתמש בו תרומה ואשמעי' דכלי שבול יום פסיל ליה. ל"ה. מה לטבול יום דשרץ שכן נעשה במינו אב הטומאה אם היה נוגע כלי זה אז אדם זה במת נעשה אב הטומאה ו) אפי' על ידי מת דכתיב כל אשר יגע בו (הזב) [הטמא] יטמא ומהכא ג"ל טמא מת דמטמא אדם וכלים וע"כ בנ"מ ש"ל טהרה במקוה [כתיב] דהא כתיב לעיל מיניה והוה הטהור על הטמא וחטאו ורחץ במים דבר שיש לו טהרה נעשה אב הטומאה על ידי מגע המת יצאו אוכלין ומשקין וכלי חרס דאין להם טהרה במקוה ואין נעשה במינם אב הטומאה וא"ת בהאי כבר נמי מצינו במינו אב הטומאה בכופת שאור כדאמר בפ' העור והרוטב כופת שאור שיחדה לישיבה טמא טומאת אוכלין אלמא יש במינו של כבר אב הטומאה דהא י"ל טומאת מדרס. וי"ל דשאני [התם] דכשישימש [מעשה] עץ שימש אבל מ"מ לא מצינו במינו של כבר אב הטומאה. אבל ק' דאמרי' בפ' א"ר עקיבא דכלי חרס שאין לו טהרה במקוה אינו מטמא מדרס כדאיתא במסקנא התם וא"כ בכופת שאור שיחדו לישיבה למה מטמא מדרס כיון ז) שאינו

ל) ל"ל אוכל בחולין ובמעשר. כבר שני שפסול לחולין דכתיב כו'. מ) ל"ל תלמר כאוכל שאינו נפסלה אב הטומאה אפי' כן. נ) ל"ל שאין לו טהרה במקוה אינו מטמא טומאת מדרס וע"כ ל"ל משום דכלי חרס. ס) ל"ל דאפילו כן מינו הוא לפי שסיעסם נדולי קרקע (וכל שם במינו טהרה במקוה מטמא מדרס ומני דאמרינן בה נבי מסק ע"ש) וא"כ למה לא יתסון נמי מין כבר כיון דסיעסם נדולי קרקע ט'. ד) ל"ל דפסיל נפי מטמאי יום טהוא כו'. ה) כ"ז הוא כשלוש הנטורים על הגהות מרדכי שבת פ' כיצה תפ"ה. ו) בגמרא מתה טהיה הוחל ולכי הוא לענין אמר מלתמר חמס נמי מדות בכלי חרס אע"פ כשנקב טהור למטמא מ"מ כו'. ז) לימד על הנשבר שטעון הערב שמש ואכי הוא לומר מה ולכ' כי' כל"ל וכ"ה שם. ח) ותתרפיתיתו ותקנה מעמה שפקה שויה ותקנה טהורה פנים מדשות נאו לסלן כל"ל וכ"ה שם וע"ש.

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פי"ח מהלי' מטמי הטומאה הל"ג:

תוס' שאנץ (המשך)

במינו טהרה במקוה אין במינו אב הטומאה דכל דבר שאין לו טהרה במקוה אינו נעשה אב הטומאה וא"כ היכי מטמא מדרס א"כ צ"ל ע"כ שבלי עץ מינו הוא לפי ששיעיהן נדולי קרקע וא"כ למה [לא] יחשוב [נמי] מין כבר כיון שיש במינו של נדולי קרקע וא"כ מצינו בכבר דעושה אב הטומאה. וי"ל דמ"מ כיון שלא מצינו מין כבר שהוא אוכל שיש במינו אב הטומאה לא חשיב ליה מינו. א"נ י"ל דיכול לומר דכופת שאור וכלי עץ שניהם דומין זה לזה שאינם ראויין לאכול ועוד דשניהם נדולי קרקע אבל כבר נהי דהוי נדולי קרקע מ"מ ראוי הוא לאכול משא"כ בכופת שאור א"כ לא מצינו שמינו של כבר (והיה) אב הטומאה: טבול יום יוכיח שאין כלי שטף הראוי לטבילה מטמא מאירו וקא פסיל תרומה. ל"ה. הצד השוה שבהן שטמטאין ופוסלין בתרומה כ"ש כבר שני שפוסל בחולין שיפסול. ה"נ רש"י ופי' הצד השוה צריך למצוא חומרא שזה לתלות בו טעם פסול תרומה ומהו הצד השוה שבהן טבול יום איקרי טמא דכתיב ובא השמש וטהר מכלל דעד השתא טמא ותו"ם [כתב] דילמי' ליה דאיקרי טמא מחילול חללו. כדאמר פ' הנשרפין. ופ"ה וכלי חרס איקרי טמא דכתיב תנור וכירים יוותץ טמאים הם וכ"ש דכבר שני ז) שפוסל בחולין שהוא טמא ואסור בחולין שיפסול בתרומה. פ"ה דה"נ אבל בכל הפרים כתיב הצד השוה שבהן שמותרין בחולין ופוסלין בתרומה ולהאי לישנא אין אדם יכול לפ' איזהו כלי חרס שמותר בחולין ופוסל בתרומה. ובדוחק גדול י"ל כלי חרס המרקף צמיד פתיל שמציל על החולין שבתוכו ואינו מציל בתרומה. והרבה נענועין והשובות ובטול שיטת התלמוד יש בדבר. חדא דלא אשכחן דכלי חרס המרקף צמיד פתיל דאינו מציל בתרומה דבמסכת תענית אמרי' אין חטאת ניצלת בצמיד פתיל אבל תרומה לא תני בה. ועוד אפי' אמרי' דאינו מציל אין זה פסול בתרומה דהא לא פסיל מידי אלא דאינו מגין ומאליה היא נטמאת מאהל המת ומאי קאמר ופוסלין בתרומה. ועוד כל הצד השוה שבתלמוד שבא ללמוד חומר צריך שיהא הצד השוה חמור וזה הוי כל דקאמר הצד השוה שהן שמותרין בחולין ואין שיטה זו בכל התלמוד לכ"נ דגרס' הצד השוה שבהן שטמאין. וללשון שפי' דגרס שמטמאין אל תשיבנו מהא דאמרי' כלי חרס יוכיח שאין זה הוכחה דכלי חרס אינו טהור בחולין והיה לו להביא הוכחה מדבר הדומה לטבול יום שאע"פ שטהור בחולין פסול בתרומה שאין זו תשובה דאין צריך הוכחה אלא לסתור תשובתו שתולה טעם החמור דפסול תרומה מפני שהוא אב הטומאה וקא מהדר ליה כלי חרס יוכיח שאין בו חומר זה ופוסל וכן שיטת רוב הדינין כי ההיא דפ' כל הבשר דאמר מנין לבשר בחלב שאסור בהנאה אמרת קיא ומה עולה שלא נעבדה בה עבודה אסור בהנאה בשר בחלב שנעבדה בה עבודה בבישול אינו דין שאסור מה לעולה שכן לא היתה לה שעת הכושר חמץ בפסח יוכיחו מה לחמץ בפסח שכן כרת כלאי הכרם יוכיחו והא כלאי הכרם דנעבדה בהן עבירה בזריעה וחמץ בפסח נמי עבר בבל יראה ולא דמי לעולה בקולא דידה וקא הויא הוכחה ע"כ ל"ה. ורבינו משולם ה) רוצה לישב גרס' הספרים מה להצד השוה שבהן שמותרין בחולין אפי' קודם הערב השמש ופוסלין בתרומה עד הערב השמש ומיירי שנשברו ולא נשברו לגמרי לפירורין דקין שאינן ראויין לשום כלי בעולם דחשובין כעפר ואין צריכין הערב שמש אלא שנשברו דעדיין ראויין הם לכלי אחר כדי שיעורו כגון בגד שנקרע רובו ושייר בו כדי מעפורת או כלי חרס שניקב כדי מוציא משקה שהטור מלטמא ו) ומ"מ צריך הערב שמש לתרומה ומייעתא לזה מברייתא [דתר"כ] דתניא ואותו תשבורו יכול ישבורו ודין ת"ל וכל כלי חרס. וה"מ נאמר בפ' של מעלה הערב שמש ומסיק ליה וכל כלי חרס וא"ו מוסיף על ענין ראשון ז) (וה"ק) וכל כלי חרס אשר יגע בו הזב ישבר יכול ישברנו ודין בכך ת"ל וכל כלי חרס ולמעלה כתיב הערב השמש לימד על כלי חרס שטעון הערב השמש והיא שנשבר כמו שפירשנו ומותבי' אשמעתין מההיא דאמר במסכת שבת בחורת כלי מתכות לטומאתן רבא אמר גזירה שמא יאמרו שנבעל בטבילה בת יומא עולה. אלמא כשנטמאו ונשברו מיד טהרו בלא הערב השמש אי לאו גזירה והכא אמרי' דטעון הערב שמש. וי"ל דהתם יש סברא לומר דכשנשברו וחזר וריתכן דוראי טהורין [מיד] לפי שעשיין כלים חדשים ופנים חדשות באו לכאן כדאמר בסנדל שנפסקה אחת מאזניו ח). וה"נ הוי כבלי שנוצר עתה מחדש ולכך יש לנו לומר דטהורין אי לאו טעמא דשמא יאמרו אבל ודאי אם נשברה ולא חזר וריתכן [הרי הם עדיין בתורת בריתן] דצריך הערב השמש ואי קשיא לך מההיא דחולין טלית שבולת יום שהתחיל לקורעה כיון שנקרעה רובה טהורה דכיון דלא חס עלה ואטבלה אלמא לקריעה

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com